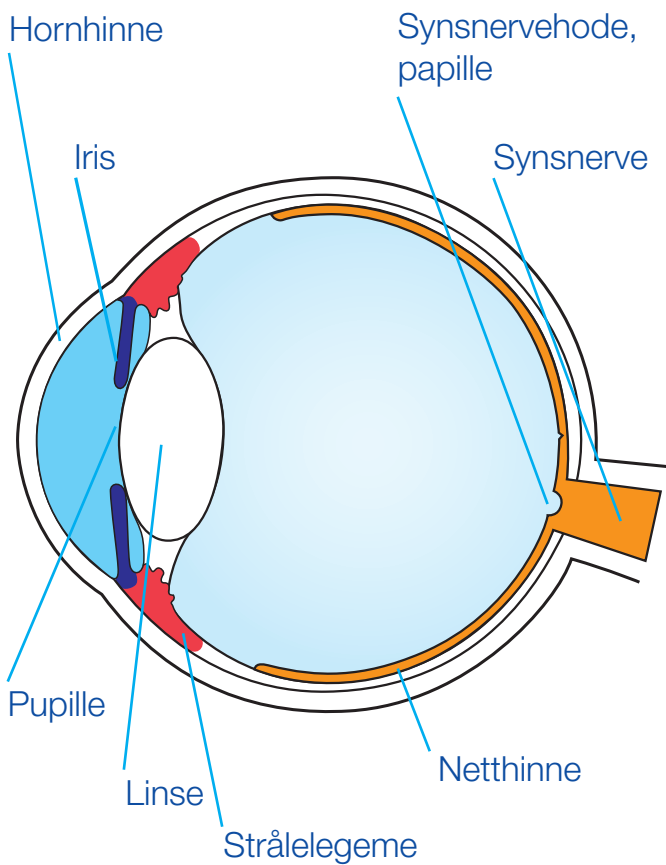

Nyttig å vite om glaukom

EN VEILEDNING OM
BEHANDLING AV GLAUKOM

Innholdsfortegnelse

Hva er glaukom?	4
Ulike former for glaukom.....	5
Risikofaktorer for glaukom	6
Hvorfor blir det høyt trykk i øyet?	7
Å stille diagnosen glaukom	8
Mikroskopundersøkelse av øyet.....	8,9
Måling av øyetrykket	10
Synsfeltundersøkelse.....	10,11
Bilddiagnostikk av netthinnens nervefiberlag	12
Behandlingsalternativer ved glaukom.....	12
Fordelene med øyedråper uten konserveringsmiddel	13
Dråpestøtte	14
Husk.....	15

Hva er glaukom?

Glaukom (grønn stær) er den vanligste årsaken til varig synsnedsettelse. Glaukom er en betegnelse på en gruppe sykdommer som forårsaker en fremskridende skade på synsnerven i øyebunnen, noe som deretter medfører en reduksjon av synsfeltet. Synsnervens oppgave er å overføre synsinntrykk fra øynene til hjernen.

Hos personer med glaukom utvikler synsnerveskaden seg vanligvis langsomt, og synsfeltet reduseres med tiden.

Synsnerveskaden forårsaker ikke smerter, og man merker vanligvis ikke påvirkningen på synsfeltet i et tidlig stadium av sykdommen.

Når det blir konstatert bortfall av synsfeltet, kan glaukomet allerede være langt fremskredet. Det er vanlig at man først får sykdommen i det ene øyet og etter en stund i det andre øyet.

Ubehandlet glaukom kan resultere i alvorlig synsnedsettelse eller til og med blindhet.

Ulike former for glaukom

Det finnes ulike typer glaukom. Den vanligste formen for glaukom er **primært åpenvinkelglaukom**, som vanligvis rammer eldre mennesker. Denne sykdommen er ofte forbundet med forhøyet trykk inne i øyet. Forhøyet øyetrykk fører imidlertid ikke alltid til glaukomskaader.

Hvis synsnerven er skadet selv om øyetrykket er normalt, er det snakk om **normaltrykksglaukom**.

Hvis en annen sykdom eller øyeskade forårsaker forhøyet øyetrykk og skade på synsnervehodet, snakker man om **sekundærglaukom**.

Medfødt glaukom er en sykdom som påvises umiddelbart etter fødselen eller like etterpå. Medfødt glaukom er relativt uvanlig.

Trangvinkelglaukom kalles også akutt glaukom, fordi trykket i øyet har steget på kort tid.

Risikofaktorer ved glaukom

FORHØYET ØYETRYKK

Årsaken til glaukom er fremdeles lite kjent, men forhøyet øyetrykk er den vanligste risikofaktoren. Øyet trenger et visst trykk for å beholde riktig form og god funksjon. Forhøyet øyetrykk er ofte, men ikke alltid, årsaken til at synsnerven blir skadet.

ALDER

Glaukom er vanligst blant personer over 60 år. Sykdommen er uvanlig blant dem som ennå ikke har fylt 50. Hvert tiår i livet doubler risikoen for glaukom.

GLAUKOM I FAMILIEN

Hvis en nær slektning (førsteleddsslektning, dvs. foreldre eller søsken) har glaukom, er risikoen for å få glaukom tre til ni ganger høyere enn ellers.

NÆRSYNTET

Nærsynte har to til fire ganger større risiko for å bli rammet av glaukom enn andre.

EKSFOLIASJONSSYNDROM

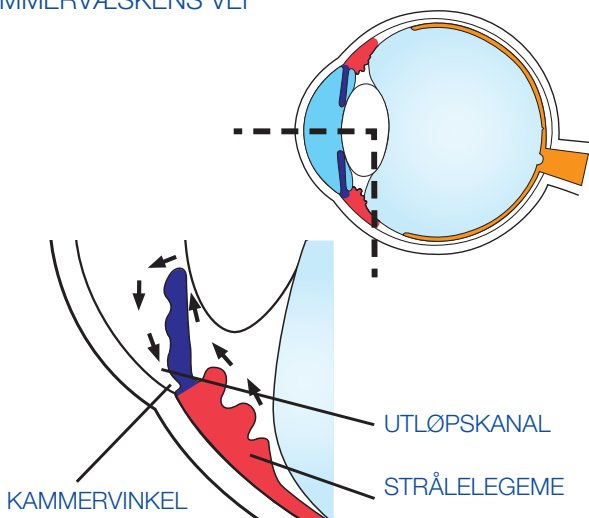
(FLASSING PÅ LINSEN)

Syndromet innebærer at det oppstår gråaktig flassing inne i øyet på overflaten av linsen, noe en øyelege kan konstatere ved hjelp av mikroskop.

Hvorfor blir det for høyt trykk i øyet?

For høyt trykk i øyet kan skyldes at kammervæsken (en gjennomsiktig væske som gir næring til øyet) ikke filtreres ut på normal måte. Kammervæsken dannes i øyets strålelegeme og renner frem mellom linsen og iris (regnbuehinnen), for deretter å forlate øyet via utløpskanaler i kammervinkelen. Når kammervæsken har problemer med å passere ut gjennom disse kanalene, blir den værende, og forårsaker trykkstigning i øyet.

KAMMERVÆSKENS VEI

Å stille diagnosen glaukom

Forekomsten av glaukom utredes med en øyeundersøkelse.

Undersøkelsen består vanligvis av følgende:

- undersøkelse av øyet med mikroskop
- måling av øyetrykket
- synsfeltundersøkelse

Avhengig av legens vurdering kan også følgende undersøkelser være aktuelle:

- bildediagnostisk undersøkelse av synsnerven og netthinnen

Undersøkelse av øyet med mikroskop

Legen undersøker øyets indre struktur, fremfor alt synsnerven. Undersøkelsen gjøres i dunkel belysning. Ved behov gir legen pupillutvidende øyedråper. Legen kan se om det finnes glaukom-relaterte skader på synsnerven.

Måling av øyetrykket

Ved undersøkelsen måler man det indre trykket i øyet. Normalt øyetrykk bruker å være 10–21 millimeter kvikksølv (mmHg).

Hos personer med glaukom er øyetrykket ofte høyere, men trykket kan også være helt normalt. Bare måling av øyetrykket er ikke en tilstrekkelig undersøkelse for å diagnostisere glaukom.

Synsfeltundersøkelse

Ved synsfeltundersøkelse måler man synsfeltets omfang. Man kartlegger synsfeltet for ett øye av gangen.

Den som blir undersøkt ser inn i et skålformet apparat og retter blikket mot et merke i midten. Deretter tennes små lysprikker i ulike deler av apparatet. Hver gang man ser et lyspunkt skal man trykke på en knapp, og datamaskinen registrerer da om man har reagert.

Testresultatet viser om det finnes områder i synsfeltet der man mangler syn. Synsbortfall i kantene av synsfeltet er ofte et tidlig tegn på glaukom.

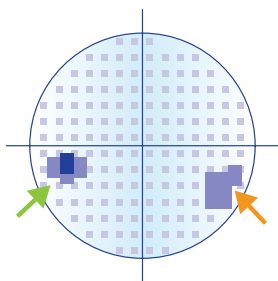
Ved hjelp av regelmessige synsfeltundersøkelser kan man også kontrollere om glaukommedisineringen bremser utbredelsen av synsfeltbortfallet.

Skjematisk bilde av synsfeltets utbredelse

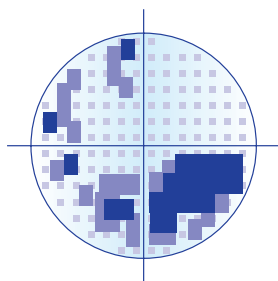

Automatisk perimetri

Nesten normalt resultat i synsfeltundersøkelsen:

Normal blind flekk (grønn pil) som tilsvarer synsnervehodet og begynnende glaukomskaide (oransje pil).

Resultat av synsfeltundersøkelse av samme øye 10 år senere:

Glaukomskaide er langt fremskredet.

Bildedagnostikk av netthinnens nervefiberlag

Skader på synsnerven og netthinnen, som er tidlige funn ved glaukom, kan konstateres ved at synsnerven og netthinnen fotograferes ved hjelp av et spesielt kamera, øyebunnskamera. Også andre bildediagnostiske metoder kan benyttes.

Behandlingsalternativer ved glaukom

Glaukom kan ikke helbredes, og synsfeltforandringene som følge av glaukom er varige, men sykdommen kan holdes under kontroll slik at den ikke forverrer seg, og slik kan man forebygge eller bremse utviklingen av skader på synsnerven og synsfeltbortfall.

Målsettingen med behandling er å senke øyetrykket. Behandlingen innledes vanligvis med øyedråper.

Legen tar stilling til hvilken type behandling som er egnet. Ved valg av behandling tar man hensyn til sykdommens art og alvorlighetsgrad samt pasientens alder og eventuelle sykdommer.

Hvis øyedråpene ikke har ønsket effekt, eller hvis de gir betydelige bivirkninger, kan andre øyedråper testes, eller laserbehandling eller operasjon anbefales.

Fordelene med øyedråper uten konserveringsmiddel

Øyedråper tåleres vanligvis godt, enkelte kan ved langvarig behandling føle stikking, svie, ubehag, irritasjon eller tørrhet i øynene. Pasienter som opplever plager av øyedråpene skal snakke med legen om dette, og det kan bli aktuelt å bytte øyedråper. Det er viktig at man tar øyedråpene regelmessig for å bremse sykdomsforløpet.

Be legen i størst mulig grad forskrive øyedråper uten konserveringsmiddel. Øyedråpene uten konserveringsmiddel finnes i konserveringsfri flaske eller i endosebeholdere som garanterer at de er sterile.

ØYEDRÅPER UTEN KONSERVERINGSMIDDEL

Fremfor alt ved behandling av kroniske sykdommer som tørre øyne og glaukom, bør man vurdere å bruke øyedråper som ikke inneholder konserveringsmiddel.

Dråpestøtte

Hvis det er vanskelig for deg å klemme på beholderen, kan du bruke en spesiell dråpestøtte når du tar øyedråpene. Spør om dråpestøtte på apoteket eller når du er hos øyelegen. Husk også å lese pakningsvedlegget som finnes i pakningen før du bruker øyedråpene.

Husk

- Ta medisinene slik legen har angitt og gå regelmessig til kontroll hos øyelege.
- Si fra til legen at du har glaukom og hvilke medisiner du tar hvis du skal gjennomgå en operasjon eller annen medisinsk behandling.
- Medisineringen kan vanligvis tilpasses slik at den ikke skaper forstyrrelser i arbeidet eller på fritiden. Det er en fordel om øyedråpene tas på omtrent samme tidspunkt hver dag. Ta medisinen også den dagen du skal på kontroll.
- Kontroller og følg alltid anvisningene i pakningsvedlegget om oppbevaring av øyedråpene, ettersom noen skal oppbevares i kjøleskap.
- Legemidlene er beregnet for personlig bruk.

Husk å lese hele pakningsvedlegget som finnes i pakningen før du bruker øyedråpene.

TA VARE PÅ SYNET

Det er viktig å bruke øyedråpene slik legen har angitt. Slik reduseres risikoen for tiltakende synsfeltbortfall.

Utgitt i samarbeid med Norsk Glaukomforening

BLI MEDLEM!

For deg som vil lese mer om glaukom finnes det ytterligere informasjon på hjemmesiden til pasientorganisasjonen Norsk Glaukomforening:
www.glaukomforeningen.no

E-post: post@glaukomforeningen.no
Telefon/likepersontelefon: 97 00 86 13

Santen OY • info.no@santen.com • www.santen.no